PULITZERIO PREMIJOS LAUREATĖ

ANNE TYLER

Romanų „Mėlynų siūlų ritė“, „Laikrodžio šokis“ ir „Mėgėjiška santuoka“ autorė

ROMANAS

Tik vienas žingsnis

Apie išankstines nuostatas, kurios ne visada teisingos, netikėtas galimybes ir neįtikėtiną žmogiškojo ryšio galią

TYTO ALBA

ANNE TYLER

Tik vienas žingsnis

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Ligija Kaminskienė

VILNIUS 2021

Anne TYLER
REDHEAD BY THE SIDE OF
THE ROAD
Alfred A. Knopf, New York, 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © 2020 by Anne Tyler
© Ligija Kaminskienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2021
© „Tyto alba“, 2021

ISBN 978-609-466-581-3

1

Tenka tik spėlioti, kas dedasi tokio žmogaus kaip Mika Mortimeris galvoje. Jis gyvena vienas, laikosi nuošaliai, jo dienotvarkė – lyg akmenyje iškalta. Kas rytą penkiolika po septynių išlekia pabėgioti. Maždaug dešimtą ar dešimtą trisdešimt jis priploja magnetinį ženklą Tech Atsiskyrėlis ant savo automobilio „Kia“ stogo. Laikas, kai išvažiuoja, gali keistis, tačiau nepraeina nė diena, kad kuriam nors iš klientų neprireiktų jo paslaugų. Popietėmis jis triūsia aplink daugiabutį – papildomai uždarbiauja kaip namo prižiūrėtojas. Tai šluoja taką, tai purto kilimėlius, tai tariasi su santechniku. Pirmadienio vakarais, prieš šiukšlių išvežimo dieną, jis išstumia į alėją atliekų konteinerius; trečiadienio vakarais – rūšiavimo konteinerius. Maždaug dešimtą vakaro trys siauri langeliai už augalų, juosiančių namo pamatus, pritemsta. (Mikos butas rūsyje. Ten tikriausiai nelabai smagu.)

Jis aukštas, prakaulus vyras, neseniai pradėjęs penktą dešimtį, ne itin vykusios laikysenos – galva truputį palin-

kusi į priekį, pečiai šiek tiek gunktelėję. Plaukai varno juodumo, bet kai jis kurią nors dieną patingi nusiskusti, išryškėja pradedanti žilti barzda. Mėlynos akys, vešlūs antakiai, įdubę skruostai. Kietai suspaustos lūpos. Apranga visada tokia pati – džinsai ir marškinėliai arba sportinis nertinis, žiūrint, koks metų laikas, na ir gerokai panešiotas rudas odinis švarkas, kai tikrai šalta. Nutrinti rudi suapvalintomis nosimis batai atrodo kukliai, tarsi priklausytų mokinukui. Net bėgimo batai paprasti, purvinai baltos spalvos – ne tie su fluorescencinėmis juostelėmis ir spyruokliuojančiais padais, kuriuos renkasi dauguma bėgikų; jo šortai – nukirpti mėlyni džinsai.

Jis turi draugę, tačiau jie gyvena kiekvienas sau, atskirai. Retkarčiais galima pastebėti ją, traukiančią link jo buto galinių durų su maisto išsinešti maišeliu rankoje; savaitgalio rytais pamatysi juos, sėdančius į „Kia“ be ženklo Tech Atsiskyrėlis. Atrodo, kad Mika neturi draugų vyrų. Jis malonus namo gyventojams, bet tik tiek. Susitikę jie šūkteli sveikindamiesi, jis draugiškai linkteli, pakelia ranką, dažnai nė nesivargindamas atsakyti. Niekas nežino, ar jis turi giminių.

Daugiabutis Govanse – tai mažas trijų aukštų kubas į rytus nuo Jorko kelio šiaurinėje Baltimorėje, ten keptos žuvies užeiga dešinėje ir dėvėtų rūbų parduotuvė kairėje. Už namo mažytė automobilių aikštelė. Priekyje – siaura žolės juosta. Nei šiokia, nei tokia paradinė terasa – tiesiog aukštesnė vieta iš betono blokų, su nutriušusiomis medinėmis sūpynėmis – ant jų niekas niekada nesėdi, – ir vertikali eilutė skambučių prie nučiupinėtų baltų durų.

Ar jis kada nors susimąsto apie savo gyvenimą? Apie jo

prasmę, tikslą? Ar kada bando suprasti, kad šitaip nugyvens dar trisdešimt ar keturiasdešimt metų? Niekas nežino. Ir beveik aišku, kad niekas apie tai neklausia.

Vieną pirmadienį, spaliui einant į pabaigą, jis dar buvo nebaigęs pusryčių, kai pasigirdo pirmasis skambutis. Paprastai jo rytas atrodė taip: pabėgioti, praustis, tada pusryčiauti, paskui šiek tiek apsitvarkyti. Jam labai nepatikdavo, kai kas nors sujaukdavo įprastą tvarką. Išsitraukęs telefoną iš kišenės žvilgtelėjo į ekraną: Emilija Preskot. Senutė. Jis taip dažnai su ja turėdavo reikalų, kad net įtraukė į adresatų sąrašą. Senučių bėdos – menkiausios, bet jos užduodavo aikštingų klausimų. Joms visada rūpėdavo *kodėl*.

– Kaip galėjo taip atsitikti? – klausdavo jos. – Vakar, kai ėjau miegoti, kompiuteris puikiai veikė, o šį rytą monitorius jau žydrai mirga. Aš jam nieko nedariau! Ramiai miegojau!

– Ką gi, nesvarbu, dabar jau pataisiau, – sakydavo jis.

Bet kodėl *reikėjo* jį taisyti? Dėl ko jis sugedo?

– Neverta užduoti tokių klausimų apie kompiuterį.

– Kodėl ne?

Kita vertus, iš senučių jis pelnydavo duoną, plius šita gyveno netoliese, Homlande. Jis nuspaudė garsiakalbį ir tarė:

– Tech Atsiskyrėlis.

– Pone Mortimeri?

– Aha.

– Čia Emilija Preskot, prisimenate mane? Man iškilo baisi problema.

– Kas atsitiko?

– Na štai, mano kompiuteris visiškai nejuda! Jis tiesiog užsispyrė! Negaliu patekti į jokią svetainę! O belaidis signalas vis dar yra!

– Ar bandėte perkrauti? – paklausė Mika.

– O kas tai?

– Išjungti ir vėl įjungti, kaip jums rodžiau.

– *Aha,* taip. „Pasodinti ant atsarginių suolelio“, taip tai vadinu, – ji sukrizeno. – Taip, bandžiau. Nepadėjo.

– Gerai, – tarė jis, – ar tiks, jei atvažiuosiu apie vienuoliktą?

– Vienuoliktą valandą?

– Tiksliai.

– Bet aš norėjau nupirkti dovaną anūkės gimtadieniui trečiadienį. O kad nemokamai pristatytų per dvi dienas, reikia užsakyti kuo anksčiau.

Jis tylėjo.

– Ką gi, – tarė ji. Atsiduso. – Gerai, vienuoliktą. Lauksiu. Adresą prisimenate?

– Prisimenu.

Padėjo telefoną ir atsikando skrudintos duonos.

Jo butas buvo didesnis, nei įsivaizduojate, turint omenyje, kad jis rūsyje. Viena ilga atvira erdvė, svetainė sujungta su virtuve, o toliau du mažyčiai atskiri miegamieji ir vonios kambarys. Lubos normalaus aukščio, o grindys išklotos dramblio kaulo spalvos plytelėmis su vos matomais dryžiais. Priešais sofą patiestas smėlio spalvos kilimas. Pro mažyčius langelius beveik palubėje gal ir nesimatė viso vaizdo, tačiau Mika galėjo bet kada atskirti, ar saulė šviečia – kaip šiandien, – ar ne, o dabar, kai medžiai pradėjo gelsti, jis pastebėjo kelis sudžiūvusius azalijų lapus po krūmais. Paskui sugrėbs juos.

Jis baigė gerti kavą, tada atstūmė kėdę, atsistojo ir nunešė indus į plautuvę. Sistema buvo tokia: kol indai mirksta vandenyje, jis nušluosto stalą ir virtuvės stalviršį, įdeda sviestą į šaldytuvą, pratraukia siurbliu po savo kėde, kad netyčia neliktų trupinių. Šiaip siurbimo diena – penktadienis, bet jam patikdavo palaikyti tvarką ir kitu metu.

Pirmadienis – grindų plovimo diena virtuvėje ir vonioje. „Žlykštus žluostymas“, tarė jis, leisdamas karštą vandenį į kibirą. Dirbdamas jis dažnai kalbėdavo su savimi, pasirinkdavo kokį nors svetimą akcentą. Dabar tai skambėjo vokiškai, jei ne rusiškai. „Hryndų žluostymas.“ Jis net neišsiurbė vonios kambario, nes nebuvo jokio reikalo; grindys spindėjo švara dar nuo praeitos savaitės. Mika buvo susikūręs teoriją, kad jei jau pamatei skirtumą, kaip buvo prieš valant ir kaip paskui, – tarkim, kavos stalelis staiga pradeda spindėti, o ant kilimo nesimato pūkų, – vadinasi, tiesiog per ilgai delsei.

Mika didžiavosi savo namų apyvoka.

Iššluostęs grindis jis išpylė kibirą į plautuvę vonios kambaryje. Atrėmė šluotą į vandens šildytuvą. Tada grįžo į kambarį ir ėmėsi poilsio erdvės – sulankstė pledą ir padėjo ant sofos, išmetė keletą alaus skardinių ir supurtė pagalvėles, kad įgautų formą. Namai buvo apstatyti kukliai, tik sofa ir kavos stalelis, dar negraži ruda vinilinė supamoji kėdė. Visa tai Mika rado, kai įsikraustė; vienintelis daiktas, kuriuo jis papildė aplinką, buvo metalinė lentyna įvairiems daiktams, joje laikė technikos žurnalus ir instrukcijas. Jei ką skaitydavo – daugiausiai biografijų ir paslapčių knygas, – tai parsinešdavo iš knygų mainų inkilo, o perskaitęs grąžindavo. Nes kitaip tektų pirkti daugiau lentynų.

Dabar virtuvės grindys jau išdžiūvo, taigi jis grįžo suplauti pusryčių indų, iššluostyti ir padėti į vietą. (Gal kas ir paliktų juos tiesiog išdžiūti, bet ne Mika – jam buvo atgrasus džiovyklėje išsivarčiusių indų vaizdas.) Tada jis užsidėjo akinius vairuoti – be rėmelių, trumparegiams, pasiėmė automobilio verslo ženklą, krepšį ir išėjo pro galines buto duris.

Užpakalinės durys buvo pastato gale, prie betoninių laiptelių, vedančių į stovėjimo aikštelę. Palipęs laipteliais, Mika sustojo įvertinti oro sąlygų: dabar šilčiau, nei kai bėgiojo, ir vėjas nurimo. Gerai, kad nepasiėmė švarko. Jis terkštelėjo Tech Atsiskyrėlio ženklą ant automobilio, tada įsmuko vidun, užvedė variklį, kilstelėjo ranką, sveikindamas Edą Eleną, linguojantį link savo pikapo su priešpiečių dėžute rankoje.

Vairuodamas Mika mėgdavo įsivaizduoti, kad jį vertina visa matanti stebėjimo sistema. Vadino ją Eismo Dievu. Eismo Dievą reguliavo daugybė vyrų marškiniais trumpomis rankovėmis ir žaliais skydeliais ant veidų, jie dažnai tarpusavyje aptardavo, kaip puikiai Mika vairuoja.

– Atkreipkite dėmesį, kaip jis įjungia posūkio signalą, net kai niekas nevažiuoja įkandin, – sakydavo jie.

Mika visada, be išimties, rodydavo posūkį. Tai darydavo netgi savo stovėjimo aikštelėje. Didindamas greitį jis pareigingai įsivaizduodavo kiaušinį, padėtą po greičio pedalu; stabdydamas sklęsdavo nejučiomis, kol nevirptelėjęs sustodavo. O jei koks kitas vairuotojas paskutinę akimirką apsispręsdavo persirikiuoti į Mikos juostą, galėjai nė neabejoti, jog jis sulėtins ir mandagiai kilstelės kairę plaštaką, rodydamas „tik paskui jus“ ženklą.

– Matėt? – sakydavo vyrukai iš Eismo Dievo vienas kitam. – Šito vairuotojo manieros tiesiog nepriekaištingos!

Tai sušvelnindavo nuobodulį, bent šiek tiek.

Jis pasuko į Tenlideilio kelią ir sustojo prie šaligatvio. Tačiau vos ištiesė ranką pasiimti krepšį, suskambo mobilusis telefonas. Išsitraukė jį iš kišenės, pakėlė akinius ant kaktos, kad įžiūrėtų, kas ekrane. Kesija Sleid. Keista. Kesė buvo jo moteris (jam nepatiko beveik keturiasdešimtmetę vadinti „mergina“), tačiau tokiu metu jie paprastai neskambindavo vienas kitam. Ji turėtų būti darbe, iki kėlių įklimpusi į ketvirtokų būrį. Jis spustelėjo „Atsiliepti“.

– Kas atsitiko? – paklausė.

– Mane iškeldina.

– Ką?

– Iškeldina iš mano buto, – ji kalbėjo žemu, tvirtu balsu, jis Mikai patiko, bet dabar jame buvo girdėti įtampos gaidelės.

– Kaip gali tave iškeldinti? – nusistebėjo. – Tas butas tau net nepriklauso.

– Ne, bet šį rytą grįžo Nenė, nė neįspėjusi manęs.

Iš tikrųjų tai Nenė nuomojosi tą butą. Šiuo metu ji gyveno su sužadėtiniu daugiabutyje netoli uosto, bet niekada neatsisakė teisės į butą, – Mikai tai buvo suprantama, tačiau Kesei – ne. (Juk negalima užkimšti visų urvelio landų.)

– Ji paskambino prie durų neįspėjusi, – kalbėjo Kasė, – todėl nespėjau paslėpti katino.

– Aaa. Katino, – atitarė Mika.

Tikėjausi, kad jis nepasirodys. Stovėjau taip, kad Nenė kuo mažiau matytų, ir vyliausi, kad ji nenorės užeiti, bet kur tau, ji pareiškė: „Aš tik noriu pasiimti savo – o *čia* dabar kas?“ Ir

išvertė akis į Ūsą, kuris pasirodė virtuvės tarpduryje ir atsistojo visu gražumu, o juk paprastai – tu gi pažįsti Ūsą – jis nepakenčia svetimų. Bandžiau jai pasakyti, kad niekad *neplanavau* turėti katės. Aiškinau, kad radau jį įduboj prie lango priešais namą. Bet Nenė užsispyrė: „Ne apie tai kalbam; žinai, kad aš itin alergiška. Tereikia vieną kartą įkvėpti kambaryje, per kurį prieš gerą mėnesį perėjo katė, – aiškino ji, – vienas katės *plaukelis*, likęs ant kilimo, ir aš tiesiog – oi, Viešpatie, jau jaučiu, kaip smaugia gerklę!“ Tada ji atatupsta išėjo į laiptų aikštelę, modama, kad nuo jos pasitraukčiau, kai norėjau palydėti. „Palauk“, sušukau, bet ji atsiliepė „Susisieksim...“ Pats supranti, *ką* tai reiškia.

– Ne, tai nieko nereiškia, – atrėmė Mika. – Ji paskambins tau vakare, ilgai grauš, tu atsiprašysi, tuo ir baigsis. Tik, man rodos, tau teks atsikratyti Ūso.

– Negaliu atsikratyti Ūso! Jis čia pagaliau rado namus!

Kesė visada Mikai atrodė labai praktiška moteris, taigi jos požiūris į katiną visai suglumino.

– Klausyk, – tarė jis, – tu viską perdedi. Ji tik pasakė, kad susisieks.

– O kur man tada kraustytis? – paklausė Kesė.

– Niekas nė žodžio neištarė apie kraustymąsi.

– Dar ne, – atsakė ji.

– Na, todėl palūkėk prieš pradėdama krautis daiktus, gerai?

– O ir ne taip lengva rasti, kas nuomotų butus žmonėms su gyvūnais, – tęsė ji, tarsi nė negirdėdama, ką jis sako. – Kas, jei galiausiai tapsiu bename?

– Kese, kad ir kur pažiūrėsi, visur Baltimorėje gyvena *šimtai* žmonių su gyvūnais. Rasi kitą vietą, patikėk manimi.

Tyla. Kitame linijos gale jis girdėjo vaikų balsus, bet jie buvo toli. Ko gero, ji išėjo iš žaidimų aikštelės, dabar tikriausiai pertrauka.

– Kese?

– Ką gi, ačiū, kad išklausei, – staiga tarė ji. Ir išjungė telefoną.

Jis kurį laiką spoksojo į ekraną, paskui nusmaukė akinius žemyn ant nosies ir įsikišo telefoną į kišenę.

– Kažin, ar aš pati kvailiausia perekšlė tarp jūsų klientų? – paklausė ponia Preskot.

– Ne, visai ne, – Mika sąžiningai atsakė. – Jūs net nepakliūvate į pirmąjį dešimtuką.

Jos žodžiai prajuokino Miką, nes ji tikrai šiek tiek panėšėjo į vištą. Jos galva buvo maža, o krūtinė ir pilvas sukritę į vieną pagalvės pavidalo rutulį ant plonų lyg degtukai kojų. Net čia, namuose, ji avėjo aukštakulniais bateliais, todėl vaikščiojo šiek tiek kretėdama.

Mika sėdėjo ant grindų po jos rašomuoju stalu – masyviu senoviniu sekreteru atverčiamu viršumi, ten visiškai nebuvo vietos dirbti. (Žmonės stato kompiuterius pačiose keisčiausiose vietose. Atrodo, kad jie iki šiol įsivaizduoja rašantys parkeriais.) Jis jau atjungė du laidus iš laidų raizginio, prijungto prie viršįtampių ribotuvo – ant vieno laido buvo užklijuota Modemas, o ant kito Maršrutizatorius, jo paties tvirtai užrašyta didžiosiomis raidėmis, – ir dabar žiūrėjo į minučių rodyklę savo rankiniame laikrodyje.

– Gerai, – galiausiai ištarė. Iš naujo prijungė modemo laidą ir vėl sėdėjo spoksodamas į minučių rodyklę.

– Mano draugė Glinda, pažįstat? Ne, jūs nepažįstate jos, – šnekėjo ponia Preskot, – bet aš vis sakau jai, kad ji turėtų susisiekti su jumis. Ji tiesiog *bijo* savo kompiuterio! Naudoja jį tik elektroniniams laiškams rašyti. Ji sako bijanti suteikti jam kokią nors *informaciją*. Papasakojau jai apie jūsų knygelę.

– Mm-hmm, – atsiliepė Mika. Jo knygelė vadinosi *Pirmiausia įjunkite*. Ji buvo viena iš perkamiausių Vulkoto leidyklos leidinių, tačiau Vulkotas buvo vietinis, todėl Mika neturėjo jokių vilčių iš knygelės kada nors praturtėti.

Jis prijungė maršrutizatoriaus laidą ir pradėjo rangytis iš po rašomojo stalo.

– Tai – sunkiausia mano darbo dalis, – pasakė jis poniai Preskot, klaupdamasis ant kelių. Įsikibo į stalo kraštą ir šiaip taip atsistojo.

– Na jau, jūs per jaunas, kad taip kalbėtumėte, – paprieštaravo ponia Preskot.

– Jaunas! Ateinantį gimtadienį švęsiu keturiasdešimt ketverius.

– Būtent, – atsiliepė ponia Preskot. Ir tęsė: – Pasakiau Glindai, kad kartais mokote, tačiau ji pareiškė, kad vos jūs išeisite, ji viską pamiršianti per dvi minutes.

– Ji teisi, – Mika atsakė, – ji turėtų nusipirkti mano knygą.

– Tačiau pamokos yra tokios... O! Tik pažvelkite!

Ji stebeilijo į savo kompiuterio ekraną, delnais parėmusi skruostus.

– „Amazon“*, – ištarė susijaudinusi.

---

* „Amazon.com“ yra viena didžiausių elektroninių parduotuvių pasaulyje.

– Jo. Tai va. Ar stebėjote, ką dariau?

– Na, aš... Ne, nelabai, ne.

– Išjungiau jūsų kompiuterį. Ištraukiau modemo laidą. Ištraukiau maršrutizatoriaus laidą. Matote, kur užklijuoti jų pavadinimai?

– Ak, pone Mortimeri, aš niekada tiek neprisiminsiu!

– Kaip norite, – tarė jis. Pasiėmė savo bloknotą nuo jos rašomojo stalo ir pradėjo rašyti sąskaitą.

– Galvoju, gal užsakyti anūkei afroamerikietišką lėlytę, – tarė ponia Preskot. – Ką manytumėte?

– Ar jūsų anūkė afroamerikietė?

– Na ne.

– Tokiu atveju tai atrodys tiesiog keistai, – tarė jis.

– Ak, pone Mortimeri! Labai tikiuosi, kad taip nebus!

Jis nuplėšė sąskaitos viršutinę kopiją ir įteikė jai.

– Man net nepatogu imti pinigus iš jūsų, – paaiškino, – už tą menką darbelį, kurį padariau.

– Nė nekalbėkite šitaip! Išgelbėjote man gyvybę! Turėčiau jums mokėti trigubai. – Ir ji išskubėjo atsinešti čekių knygelės.

Tiesą sakant, galvojo jis, važiuodamas namo, kad net jei ji *būtų sumokėjusi* trigubai, pajamos iš šito darbo vos leidžia sudurti galą su galu. Kita vertus, darbas jam patiko, bent jau tuo, kad jis pats sau ponas. Vargu, ar įstengtų dirbti su žmonėmis, kurie jį stumdytų šen bei ten.

Seniai seniai iš jo tikėtasi daugiau. Jis pirmasis šeimoje įstojo mokytis į kolegiją; jo tėvas genėjo medžius Baltimorės dujų ir elektros kompanijai, o mama dirbo padavėja, tą iki šiol daro jo keturios seserys. Jie visi žvelgė į Miką kaip

į spindinčią šeimos žvaigždę. Tol, kol jis nustojo spindėjęs. Pirmiausia, jam tekdavo ieškoti atsitiktinių uždarbių, kad prisidurtų prie dalinės stipendijos, o tai pavertė studijas nuolatiniu mūšio lauku. Dar svarbiau – kolegija buvo ne tai, ką jis įsivaizdavo. Jis tikėjosi ten sulauksiantis atsakymų į visus rūpimus klausimus, išgirsiantis išgrynintą „Teoriją apie Viską“, apie tai, kaip sutvarkyti gyvenimą ateityje, bet kolegija pasirodė esanti vidurinės mokyklos tąsa. Tie patys mokytojai klasės priešakyje, vis kartojantys tuos pačius dalykus; tie patys mokiniai, žiovaujantys, besimuistantys ir plepantys per paskaitas. Jam dingo įkvėpimas. Sunkiai kapstėsi. Du kartus keitė studijų kryptį, galiausiai pasirinko kompiuterių mokslą, nes tai buvo konkrečiau, taip arba ne, arba balta, arba juoda, logiška ir tvarkinga kaip domino žaidimas. Baigiamųjų metų viduryje (užtruko penkerius metus, kol priartėjo prie pabaigos) Mika metė studijas ir kartu su kurso draugu Dusu Boldvinu įkūrė programinės įrangos firmą. Dusas rūpinosi pinigais, Mika investavo savo proto galias, tai yra sukūrė autentišką programą, kuri gali atrinkti ir archyvuoti elektroninius laiškus. Žinoma, dabar ji jau priklauso dinozaurų kategorijai. Pasaulis gerokai pažengė pirmyn. Tačiau tuo metu ji užpildė poreikių nišą, todėl labai nepasisekė, kad su Dusu nebuvo įmanoma sutarti. Turtingieji! Jie visi vienodi. Visą laiką demonstruoja galią, jaučiasi turintys teisę. Viskas ėjo vis blogyn, kol galiausiai galutinai užkniso, ir Mika pasitraukė. Jis net negavo savo paties sukurtos programos, nes nesumojo užsitikrinti teisių į ją.

Jis įsuko į savo vietą stovėjimo aikštelėje ir išjungė variklį. Laikrodis rodė 11:47.

– Tobula, – įvertino Eismo Dievas. Per visą kelionę Mika nepadarė jokio nusižengimo, neatliko nė vieno klaidingo judesio ar pasirinkimo.

Iš tiesų, jam sekėsi gyvenime. Nebuvo priežasties liūdėti.

Vienam klientui reikėjo išvalyti virusus kompiuteryje, o mamyčių ir tėčių maisto parduotuvėlė norėjo teikti pirkėjams paslaugas internetu. Tarp tų iškvietimų Mika tikrino sugedusį sienos jungiklį 1B bute. 1B – tai Jolanda Palma, ryški moteris, tikriausiai įžengusi į penktąją dešimtį, su didžiule juodų plaukų kupeta ir dramatišku, apvytusiu veidu.

– Tai kas naujo *tavo* gyvenime? – paklausė ji, stebėdama, kaip jis tikrina įtampą. Ji visada elgdavosi taip, tarsi jie būtų seni draugai, nors tokie nebuvo.

– Ai, – tarė jis, – lyg ir nieko.

Bet net nevertėjo aušinti burnos, nes ji jau pasakojo:

– O aš ir vėl užsikabinau. Susiradau visiškai naują pažinčių svetainę ir pradėjau viską iš naujo. Man rodos, esama žmonių, kurie nepasimoko.

– Ir kaip šį kartą sekasi? – paklausė jis. Jungiklis sienoje nerodė gyvybės ženklų.

Na, vakar vakare susitikau taurės vyno „Kregždėje ir uoloje“ su tuo vyruku. Jis tvirtino, kad jo ūgis – šešios pėdos ir vienas colis*, tačiau žinai, kaip būna. Ir jam vertėtų numesti keletą svarų, tačiau ar man tai sakyti, tiesa? Šiaip ar taip, paaiškėjo, kad jis išsiskyrė prieš tris su puse savaitės. Tris su

* 1,86 m.

puse, tarsi jis skaičiuotų tas dienas, bet ne iš džiaugsmo. Tarsi skyrybos būtų buvusios jo asmeninė tragedija. Na, ir be jokios abejonės, jis iš karto pradeda man dėstyti, kokia gražuolė jo buvusioji, ji galėjusi dirbti modeliu. Ir ji nešiojusi antro dydžio sukneles. Ir jos batų lentynoje nebuvę kitokių batelių, tik smailianosiai aukštakulniai, todėl jos kulnų sausgyslės ar kas ten sutrumpėjo, kad pirštai būtų smailėjantys. Jeigu jai naktį prisireikdavo į vonios kambarį, ji eidavo tik ant pirštų galiukų. Jis pasakojo taip, lyg tai būtų patrauklus dalykas, bet aš visą laiką įsivaizdavau moterį su kažkokiomis lyg ir *kanopomis*, supranti, ką turiu galvoje?

– Man teks surasti naują jungiklį, kad baigčiau taisyti, – atsisuko į ją Mika.

Ji prisidegė cigaretę ir prabilo tik išpūtusi dūmus.

– *Okei*, – tarstelėjo atmestinai, įmesdama žiebtuvėlį į kišenę. – Taigi, išgeriam po taurę, o tada aš jam sakau, kad gal man jau laikas namo. „Namo!“, sako jis. Sako, „maniau, kad važiuosim pas mane“. Ir sugriebia ranka mano kelį, reikšmingai žiūrėdamas į akis. Aš irgi žiūriu į jį. Sustingstu. Netariu nė žodžio. Galų gale jis nuima ranką ir sako: „Gerai, ko gero, gal ir ne.“

– Cha, – ištarė Mika.

Jis tvirtino jungiklio gaubtelį. Jolanda stebėjo susimąsčiusi, ranka sklaidydama dūmus kiekvieną kartą, kai tik juos išpūsdavo.

– Šiandien dantistas, – ji tarė.

Ir vėl bandai?

– Šitas niekada nebuvo vedęs. Nežinau, ar tai gerai, ar blogai.

Mika pasilenkė ir įmetė atsuktuvą į įrankių dėžę.

– Dieną kitą teks palaukti, kol nuvažiuosiu į ūkinių prekių parduotuvę.

– Aš visada čia, – atsakė ji.

Jam atrodė, kad ji visada būdavo čia. Nežinia, iš ko ji gyveno.

Išlydėdama jį pro duris, Jolanda paklausė:

– Ką manai? – ir nutaisė nirtulingą išraišką, iššiepdama visus dantis – jie buvo dideli ir nepaprastai lygiai surikiuoti, tarsi dvi pianino klavišų eilės.

– Apie ką? – pasiteiravo jis.

– Ar dantistui įtiks, kaip manai?

– Aišku, – atsakė jis.

Nors iš tiesų nujautė, kad dantistas tikriausiai užsimins apie jos pomėgį rūkyti.

– Jis buvo visai malonus, kai parašė žinutę, – tarė ji.

Ir staiga visa nušvito, taip, kad net veidas jau neatrodė suglebęs.

Pirmadienio vakarais jis su Kese paprastai nesusitikdavo. Tačiau paskutinis iškvietimas buvo iš podiatrijos biuro, net už žiedinio kelio, ir grįždamas namo kairėje jis pastebėjo tą atmestinai išvedžiotą raudonai baltą ženklą prie mėgstamos barbekiu užeigos. Iš įpročio pasuko į stovėjimo aikštelę ir parašė Kesei žinutę: *Gal atvežčiau ką nors vakarienei iš „Endžio Nelsono“*?* Ji tuoj pat atsakė, o tai reiškė, kad jau grįžo iš darbo.

* Restoranų tinklas „Andy Nelson“ gamina mėsos patiekalus ant grilio.

Gera mintis! – brūkštelėjo. Taigi jis išjungė variklį ir įėjo vidun užsakyti.

Tačiau jau buvo po penkių, ir jam teko stovėti tarp vyrų apsmukusiais darbo kombinezonais, jaunų porelių, lipte sulipusių vienas su kitu, ir įsitempusių moterų, žieduotų klegančiais vaikais. Dūmų ir acto kvapai žadino alkį – per visą dieną Mika nieko neturėjo burnoje, tik vieną sumuštinį su riešutų sviestu ir razinomis. Baigėsi tuo, kad užsisakė dvigubai daugiau, nei reikėjo: ne tik skrudintų šonkauliukų, bet ir lapinių kopūstų prie jų, ir keptų bulvių, ir kukurūzų duonos – du pilnus plastiko krepšelius. Tada visą kelią greitkeliu jį kamavo kvapai, sklindantys nuo užpakalinės sėdynės.

Piko valanda pasiekė viršūnę, automobilio radijas vis įspėdavo apie grūstis, bet Mika leido protui atsijungti ir važiavo atsipalaidavęs, laisvai laikydamas rankas ant vairo. Jis pastebėjo, kad kalvos tolumoje pradėjo oksiduotis. Per naktį medžiai virto blankiai oranžiniais.

Kesė gyveno šiek tiek į šalį nuo Harfordo kelio, namas panėšėjo į vienos šeimos namą, apkaltą baltomis lentelėmis, su mažyte veranda priekyje, tačiau viduje iš fojė kilo laiptai, vedantys į jos butą antrame aukšte. Užlipęs į aikštelę, Mika perėmė vieną maišelį į kitą ranką, kad pasibelstų.

– Kvepia dieviškai, – pasakė Kesė, įsileisdama vidun. Ji paėmė krepšelį ir pirma pasuko link virtuvės.

– Buvau Kokisvilyje ir staiga mano mašina pati įsuko į aikštelę, – paaiškino Mika. – Tačiau manau, kad būsiu užsakęs per daug. – Jis pastatė krepšelį ant stalo ir lengvai ją pabučiavo.

Ji tebevilkėjo mokytojos kostiumu – kažkokiu sijonu, kažkokiu megztiniu, kažkuo neryškiu ir prislopintu, jis tai įver-

tino nė nesigilinęs. Iš esmės jam patiko jos išvaizda, tikrai. Kesė buvo aukšta, lėtų judesių moteris stambiomis krūtimis ir plačiais klubais, tvirtomis blauzdomis, virš juodų patogių batelių. Tiesą sakant, ji visa atrodė motiniška, ir tai tam tikra prasme Miką traukė. Jis jau seniai nustojo domėtis lieknomis lyg nendrelės mergaitėmis. Kesės veidas buvo platus ir ramus, akys – gilios, pilkai žalios, tiesūs kviečių spalvos plaukai beveik siekė pečius, jie buvo bet kaip praskirti ir sušukuoti be jokio stiliaus. Jo nuomone, į jos ramybę malonu žiūrėti.

Ji jau padengė virtuvės stalą, o jo viduryje pastatė popierinių rankšluosčių ritinį, nes juk paprastų servetėlių neužtenka, kai valgai skrudintus šonkauliukus. Kol ji atidarinėjo dėžutes ir išiminėjo maistą, Mika iš šaldytuvo paėmė dvi skardines alaus. Vieną padavė Kesei, o su kita atsisėdo priešais, kitoje stalo pusėje.

– Kaip praėjo tavo diena? – paklausė ji.

– Viskas kaip visada. O kaip tavo?

– Na, nieko, išskyrus tai, kad Nenė sužinojo apie Ūsą...

– Aa. Tikrai, – atsiliepė jis. Jau buvo užmiršęs.

– Kai grįžau iš darbo, radau atsakiklyje žinutę, kad jai paskambinčiau.

Mika laukė. Kesė įsidėjo šiek tiek kopūstų ir pastūmė jam dėžutę.

– Tai ką ji norėjo pasakyti? – galiausiai paklausė.

– Dar nežinau.

– Nepaskambinai?

Kesė išsirinko tris šonkaulius iš baltos polistireno dėžutės, suspaudusi lūpas taip, kad Mikai pasirodė, jog ji užsispyrė. Jam staiga dingtelėjo, kad mato ją it mažą mergaitę.

– Nėra prasmės atidėlioti, – ištarė, – tik tempi reikalą.

– Ateis laikas, – trumpai atkirto ji.

Mika nusprendė neliesti tos temos. Nutilo ir garsiai čepsėdamas graužė kauliuką.

Kiekviena akimirka, kurią Kesė praleisdavo savo bute, buvo kupina arba muzikos, arba naujienų, arba dar ko nors. Rytais tai būdavo NPR* programa; vakarais – televizorius, nesvarbu, ar kas jį žiūrėdavo, ar ne; o valgant begalinė lengvų melodijų tėkmė maloniai sklisdavo iš virtuvės radijo.

Mikai labiau tiko tyla, jis kurį laiką tiesiog nepaisydavo, tačiau paskui kažkas pradėdavo jį erzinti, ir tik tada jis pastebėdavo, ką girdi. Dabar jis tarė:

– Ar galėtume padaryti tyliau?

Kesė nuolankiai žvilgtelėjo į jį ir ištiesė ranką, kad pritildytų radiją. Jam būtų labiau patikę, jei būtų visai išjungusi, tačiau pajuto, kad to prašyti per daug.

Jis ir Kesė bendravo jau kokius trejus metus, ir buvo pasiekę tą lygį, kai viskas maždaug nusistovi: kompromisai pasiekti, prie nesuderinamų dalykų prisitaikyta, o smulkių ydų nepaisoma. Jie, galima sakyti, susikūrė tam tikrą sistemą.

Tik įpusėjus vakarienei Kesė grįžo prie Nenės temos.

– Ne, tik pažiūrėk, ką ji pati turi, – tarė ji. Mikai akimirką nebuvo aišku, apie ką ji kalba, tačiau ji tęsė: – Didžiulį auksinį retriverį! Gerai, tai jos sužadėtinio šuo, bet vis tiek. Nejaugi sunku suprasti, kodėl negaliu išsižadėti Ūso.

Mikai visada atrodė, kad duoti katinui tokį paprastą var-

* „National Public Radio“ – Nacionalinis radijas.

dą – ne Kesės charakteriui. Kodėl ne ką nors didingesnio? Tarkim, Hermanas? Arba – Džordžas? Bet aišku, jis niekada to garsiai nepasakė.

– Kur Ūsas? – ruošėsi jos paklausti. Apsidairė po virtuvę, bet jo ten – nė ženklo.

– Štai tokia likimo ironija, – tarė Kesė. – Žinai, jis visada pasislepia, kai būna svečių. Tiesiog nelaimingas sutapimas, kad jis iškišo nosį kaip tik tuo metu, kai Nenė stovėjo tarpduryje.

– Gal grįžkim prie reikalo esmės, – pakreipė Mika. – Kada Nenė pagaliau išsikraustys iš čia ir perduos nuomos teises tau? Ji susižadėjusi su tuo vyruku ilgiau, nei mudu pažįstami.

– Įdomus klausimas, – atsakė Kesė. – Kiti žmonės susitinka, įsimyli, pradeda gyventi kartu, susituokia. Bet atrodo, kad Nenei niekas neįteikė tokios atmintinės.

Stojo tyla, tada Mika pasiteiravo, ką šiandien iškrėtė Dimolėjus, neramiausias ir labiausiai išdykęs Kesės mokinys. Dimolėjus sukeldavo chaosą vos įėjęs į klasę. Jis gyveno automobilyje su savo senele, todėl Mikai buvo aišku, kodėl Kesės širdies kertelėje glūdėjo švelnumas berniukui.

Per pietų pertrauką Dimolėjus įrėmė plastikinę liniuotę Dženajai į nugarą ir pareiškė, kad tai – kovinis peilis. Va *šita* tema tai tikrai įdomi.

Po vakarienės jie sutvarkė stalą ir sukrovė indus šalia plautuvės – skirtingai nei Mika, Kesė nepuolė plauti indų prieš išeidama iš virtuvės. Kesės indai buvo tikro porceliano, o įrankiai – iš komplekto, be to, ji turėjo tokių neesminių daiktų kaip salotų džiovyklė arba peilių stovas. Negana to, ir baldai jos svetainėje buvo solidūs, su daugybe pagalvėlių, visi skalbi-

niai derėjo tarpusavyje, o staleliai pasieniais nusagstyti keraminiais mažmožiais ir augalų vazonėliais. Mikai tai kėlė šiokią tokią klaustrofobiją, bet ir darė įspūdį. Kartais jis jusdavo, kad jo butas atrodo lyg nesubrendusio asmens.

Paskui persikraustė į svetainę žiūrėti vakaro žinių, sėdėdami ant sofos abipus katino, kuris pagaliau teikėsi pasirodyti. Tai buvo jaunas liesas juodas katinas su – taip – aiškiai matomais ilgais baltais ūsais; murkdamas susiraitė tarp Mikos ir Kesės ir užmerkė akis. Televizorius rungtyniavo su muzika, vis dar sklindančia iš virtuvės, kol Mika galiausiai atsistojo ir nuėjo išjungti radijo. Jis nesuprato, kaip Kesė pakenčia tą nuolatinį garsų srautą. Tai plėšė jam smegenis.

Pats Mika būtų apsiėjęs ir be žinių. Kalbant atvirai, jis seniai numojo į šitą valstybę. Šiuo metu ji aiškiai ritosi į pragarą, o Mikai neatrodė, kad jis gali ką nors pakeisti. Tačiau Kesė buvo sąmoninga pilietė ir siekė, kad būtų įsigilinta į kiekvieną, kad ir niūriausią, faktą. Ji sėdėjo tiesi pritemdytoje svetainėje ir žiūrėjo neatsitraukdama, televizoriaus šviesa slydo jos profiliu ir kaklo linija. Mikai labai patiko jos kaklo linija. Jis pasilenkė arčiau ir priglaudė lūpas prie pulso vos žemiau žandikaulio, o ji truputį palenkė galvą, kad atsiremtų į jį, tik akimirką, tačiau neatitraukė akių nuo ekrano.

– Kiekviena diena, kurią nuskriaudžiame planetą, pareikalaus dešimtmečio, kol ji atsikurs, – paaiškino. – O kai kurių dalykų net negalėsim susigrąžinti.

– Kodėl man šį vakarą nepasilikus nakčiai? – sumurmėjo Mika jai į ausį.

– Tu gi žinai, kad rytoj man pamokos, – atsakė ji, tapšnodama jo ranką.

– Tik šitą vieną kartelį, – spyrėsi jis. – Pasižadu – atsibusiu anksti ir išnyksiu.

Bet ji atsakė:

– Mika?

Jos klausiamoji intonacija reiškė, kad jis elgiasi neprotingai – to jis visai nesuprato. Ji beveik visada sutikdavo, kad jis liktų. Tačiau dabar atsitraukė nuo jo ir tarė:

– Tarp kitko, ar tik ne šį vakarą tau reikia išstumti šiukšlių konteinerius?

– Galiu tai padaryti anksti ryte, – atsakė jis.

– O aš nebaigiau išvesti pažymių, – pareiškė ji.

Jis suprato, kad tenka pasiduoti. Atsiduso ir pratarė:

– Gerai jau, gerai, – ir, kai prasidėjo kita reklama, atsistojo eiti.

– Ar norėtumei paimti, kas liko nuo vakarienės? – paklausė ji, lydėdama jį link durų.

– Pasilik sau, – tarė jis.

– Ką gi, ačiū.

– O! – jis atsisuko į ją ir tarė: – Gal rytoj galėčiau pagaminti savo pasaulinės šlovės aštraus troškinio? O tu ateitumei vakarienės ir atsineštumei likusią kukurūzų duoną.

– Na, aš net nežinau...

– Aštrus troškinys ant kukurūzų duonos! Mmm, – viliojamai nutęsė jis.

– Gerai, – tarė ji, – tikriausiai. Jei ilgai neužtruksim.

Atidariusi duris ji pagaliau tikrai jį pabučiavo ir pasitraukė į šalį, kad jis galėtų išeiti.

Grįžtant namo gatvės buvo kone tuščios, tačiau jis vis vien laikėsi žemiau nustatytos greičio ribos. Jis nepritarė teorijai, kad įstatymas leidžia nedidelius nuokrypius į vieną ar kitą pusę. Jei trisdešimt penkios mylios per valandą iš tikrųjų reiškia trisdešimt aštuonias, tai taip ir turi būti *pasakyta*: trisdešimt aštuonios.

– Šitas vyrukas žino, ką sako, – pritariamai pakomentavo Eismo Dievas.

Mika pasuko vakarų kryptimi į Šiaurinį greitkelį. Iš ten – į kairę, į Jorką, pirmiausiai įjungęs posūkio signalą, nors tai buvo vien tik posūkio į kairę juosta. Kažkur pakaušyje dilgčiojo nesmagus jausmas. Jam pasirodė, kad Kesė elgėsi ne taip meiliai kaip visada. Nuo kada jai parūpo vakaras, kai reikia išstumti atliekų konteinerius? Tačiau ji nebuvo iš tų moterų, kurios nugrimzta į paslaptingą blogą nuotaiką, todėl jis nusikratė nesmagumo. Pradėjo švilpauti „Mėnesieną Vermonte“, paskutinę melodiją, kurią grojo radijas virtuvėje.

Važiuojant Jorko keliu parduotuvėlės ir kavinės darėsi vis labiau pažįstamos. Dauguma parduotuvių jau buvo uždarytos, neoninės iškabos išjungtos ir vos įžiūrimos vakaro sutemose. Jis pasuko į kairę, į Rosko gatvę, tada dešinėn prie pat dėvėtų rūbų parduotuvės, į savo aikštelę.

Išlipęs iš mašinos Mika paėmė krepšį nuo keleivio sėdynės, nuėmė Tech Atsiskyrėlio ženklą nuo stogo ir pasidėjo abu ant savo laiptelių. Tada pradėjo stumti atliekų konteinerius į alėją. Iš konteinerio, priklausančio 2B, ponui Leinui, kyšojo ilgas kartoninis banderolės vamzdis, netelpantis po dangčiu. Perdirbamas kartonas buitinių atliekų konteineryje!

O lia lia, *monsieur*, – priekaištingai ištarė Mika, – jūs esate tikras *pi so*, – jis manė, kad taip prancūzai taria „pissant“*. Ir, statydamas konteinerį prie 2A šiukšlinės, papurtė galvą.

Kokie žmonės. Tiesiog neturi žalio supratimo.

* Pranc. *Pissant* (vulg.) – mižnius.

Tenka tik spėlioti, kas dedasi tokio žmogaus kaip Mika Mortimeris galvoje.

Michael Lionstar nuotr.

ANNE TYLER (Anė Tailer, g. 1941 m.) – viena žymiausių šiuolaikinių JAV rašytojų, lietuvių skaitytojams pažįstama kaip romanų „Mėlynų siūlų ritė“, „Laikrodžio šokis“, „Mėgėjiška santuoka“ autorė. Triskart nominuota Pulitzerio premijai, o 1989 m. ja apdovanota už knygą „Antrasis kvėpavimas“. „Tik vienas žingsnis“ – dvidešimt trečia rašytojos knyga ir penktas romanas, išverstas į lietuvių kalbą, dar kartą patvirtinantis A. Tyler gebėjimą užrašyti paprastų žmonių gyvenimo istorijas ir jomis perteikti kasdienes žmogaus patirtis.

Mika Mortimeris ne itin lankstus, tai pastebėsite iš karto. Mikos keistenybes seserys ir plati giminė mato, tačiau myli jį ir priima tokį, koks yra. Jis gyvena pagal savo susikurtą griežtą tvarką. Rytais, tiksliai 7 valandą 15 minučių, Mika išeina pabėgioti, paskui, uždėjęs ant savo „Kia“ automobilio ženklą TECH ATSISKYRĖLIS, važiuoja pas klientus, o turėdamas laisvo laiko tvarko butą. Mika patenkintas savo nusistovėjusia būtimi, ir nė nenujaučia, kad žengęs vos vieną žingsnį sutiktų tikrą laimę. Tačiau staiga viskas, ką Mika taip vertino, ima svyruoti. Pašlyja santykiai su mergina. Negana to, į Mikos buto duris pasibeldžia niekada nematytas paauglys ir pareiškia esąs jo sūnus. Mika supranta, kad netikėtumų per daug ir laukia didelės permainos.

„Tik vienas žingsnis“ – žvilgsnis į vyro, kuriam nelengva užmegzti ryšį su kitais žmonėmis, protą ir sielą. Ir vienas iš begalybės atsakymų, kodėl mes, visi tokie skirtingi, ilgimės tikro ryšio ir stiprios meilės. Kaip ir kituose romanuose, A. Tyler prikausto dėmesį netikėtomis įžvalgomis. Rašytojai pavyksta pirštu bakstelėti į visiems puikiai pažįstamas kasdienybės smulkmenas ir atrasti jose tai, apie ką galbūt nė nesusimąstome.

Jei Anne Tyler nėra geriausia rašytoja pasaulyje, tai kas tada yra geriausia? – Rašytoja Jane Garvey

ISBN 978-609-466-581-3

9 786094 665813

TYTO ALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt